

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลอง เทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช*

A PROMOTIONAL OF ECOTOURISM AT KHLONG HUA SAI MARKET HUA SAI SUBDISTRICT MUNICIPALITY, HUA SAI DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

พระธนากร ภูทโท (นวลลอ)*, ดิเรก นุ่นกล้า, กันตภณ หนูทองแก้ว

Phra Tanakon Phattago (Nuanlao)*, Direk Nunklam, Kantaphon Nuthongkaew

สาขาวิชาการพัฒนสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Master of Arts Social development branch, Mahachulalongkomrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: 6603204010@mcu.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี การวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหัวไทร จำนวน 351 คน และ การวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 23 คน ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.51$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาต่ำ พบว่า ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจของทางสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 3.62$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสนับสนุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.59$) และด้านการสนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.48$) ส่วนด้านการสร้างความตระหนักรู้การอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.43$) 2) ข้อเสนอแนะการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ควรสร้างความตระหนักรู้เรื่องการอนุรักษ์ ที่ต้องอาศัยความเข้าใจ ความร่วมมือจากทุกฝ่าย ส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้วิถีธรรมชาติ เน้นใช้พลังงานทดแทน ปรับตัวสู่แนวทางที่ยั่งยืนอย่างมีจิตสำนึก ผ่านอัตลักษณ์ของชุมชน เป็นประโยชน์ต่อชุมชนต่อการสืบสานวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป

คำสำคัญ: การส่งเสริม, การท่องเที่ยว, เชิงอนุรักษ์, ตลาดริมคลอง

Abstract

This research article aims to: 1) study the promotion of ecotourism at the canal - side market in Hua Sai Subdistrict Municipality, Hua Sai District, Nakhon Si Thammarat Province, and 2) explore recommendations for promoting ecotourism at the canal - side market in the same area. This is a mixed - methods research. The quantitative part collected data using questionnaires and analyzed the results using statistical software to determine mean ($\bar{x}$) and standard deviation ($S.D.$) from a sample group of 351 residents in Hua Sai Subdistrict Municipality. The qualitative part collected data through interviews with 23 key informants. The research findings revealed that the overall promotion of ecotourism at the canal - side market in Hua Sai Subdistrict Municipality is at a high level ($\bar{x} = 3.51$). When considering each aspect in descending order of mean score: social responsibility scored the highest ($\bar{x} = 3.62$), followed by the support of local wisdom and culture ($\bar{x} = 3.59$), and environmentally friendly business practices ($\bar{x} = 3.48$). The aspect with the lowest score was raising conservation awareness ($\bar{x} = 3.43$). 2) The recommendations for promoting ecotourism at the canal - side market in Hua Sai Subdistrict Municipality suggest that raising awareness of conservation requires understanding and cooperation from all sectors. It is recommended to promote the use of natural materials, focus on renewable energy, and transition toward sustainability with consciousness, using the community's identity as a foundation. This will benefit the community by preserving local culture and wisdom for future generations.

Keywords: Promotion, Tourism, Ecotourism, Canal-side Market

บทนำ

ประเทศไทยมีการพัฒนาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง โดยมีการปรับเปลี่ยนแนวทางให้สอดคล้องกับยุคสมัย ทั้งนี้การท่องเที่ยวไม่ใช่เพียงกิจกรรมพักผ่อนหย่อนใจ แต่ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาชุมชน เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของประเทศ ปัจจุบันรูปแบบของการท่องเที่ยวมีความหลากหลายมากขึ้น เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงเกษตร เชิงประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยววิถีชุมชน ซึ่งแนวทาง “Tourism 4.0” เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนในฐานะเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว นำเสนออัตลักษณ์ท้องถิ่นเพื่อสร้างคุณค่า เพิ่มรายได้ และความยั่งยืนสู่ชุมชนท้องถิ่น

แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 - 2570) ที่เน้นการเติบโตอย่างยั่งยืนและทั่วถึง ด้วยการยกระดับอุตสาหกรรมผ่านแนวคิดแบบองค์รวม พัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน การบริหารจัดการ และสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่มีคุณภาพครบวงจร รวมถึงผลักดัน Soft Power 5F ได้แก่ Fight, Food, Festival, Film และ Fashion เพื่อเพิ่มมูลค่าวัฒนธรรมและส่งเสริมภาพลักษณ์ของไทยในระดับโลก (แผนพัฒนาแห่งชาติ, 2566 - 2570) หนึ่งในเครื่องมือสำคัญในการยกระดับการท่องเที่ยว คือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ที่เน้นการพัฒนานบนพื้นฐานของวิถีชุมชนและความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม และสังคม ซึ่งทำให้เกิด

ความภาคภูมิใจ ความหวงแหน และการอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชุมชน ทั้งยังสามารถเสริมสร้างขีดความสามารถให้กับชุมชนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2561)

อย่างไรก็ตาม แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์อย่าง “ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร” อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช แม้จะมีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านการแสดงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น แต่กลับประสบปัญหาหลายด้าน เช่น การจำกัดรูปแบบการขายสินค้า การขาดการดึงดูดนักท่องเที่ยว การขาดการประสานงานและต่อยอดกิจกรรมละเล่นพื้นบ้าน ส่งผลให้การจัดกิจกรรมไม่มีความต่อเนื่องและขาดการบูรณาการร่วมกับภาคการศึกษาและชุมชนท้องถิ่น

ด้วยเหตุนี้จึงเกิดความจำเป็นในการศึกษาวิธีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาและยกระดับตลาดริมคลองให้สามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีความยั่งยืน มีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และเป็นแบบอย่างในการใช้ Soft Power และการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยใช้เครื่องมือแบบสอบถาม (Questionnaire) ควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ซึ่งเป็นการจัดเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ดังนี้

1. **ดำเนินการวิจัย** ขอบเขตด้านประชากรและผู้ให้ข้อมูล ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 351 คน โดยใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่ายแก่ประชาชนในชุมชนเขตเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ กลุ่มที่ 1 ได้แก่ กลุ่มพัฒนาชุมชน จำนวน 1 คน กลุ่มที่ 2 ได้แก่ กลุ่มผู้นำท้องถิ่นหรือผู้นำท้องที่ ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบล/นายกเทศมนตรี กำนัน ผู้ใหญ่บ้านและผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้ประกอบการค้าในสถานที่ท่องเที่ยว ประกอบด้วยผู้ประกอบการร้านค้า จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 4 ได้แก่ นักท่องเที่ยวตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร จำนวน 5 คน กลุ่มที่ 5 ได้แก่ กลุ่มมัคคุเทศก์/ไกด์นำเที่ยว จำนวน 2 คน กลุ่มที่ 6 ได้แก่ กลุ่มประชาชนในพื้นที่ จำนวน 5 คน รวมทั้งสิ้น 23 คน

2. **เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย** วิจัยเชิงคุณภาพ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม มีค่าเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.956 ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และ

รายได้ต่อเดือน เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Checklist) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ 1) ด้านการสร้างควมตระหนักรู้การอนุรักษ์ 2) ด้านการสนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการสร้างควมรับผิดชอบต่อทางสังคม 4) ด้านการสนับสนุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัย ถึง นายเรวัตร ด่านตันติศุภกุล นายกเทศมนตรีตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล แจกแบบสอบถาม และตรวจสอบความถูกต้องของข้อความในการตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ได้ทั้งหมด 351 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล วิจัยเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ห้วงค์ความรู้เกี่ยวกับข้อเสนอแนะต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลเนื้อหาโดยการตีความ สร้างข้อสรุป จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นมาวิเคราะห์เพื่อหาบทสรุป แบบบรรยายเชิงพรรณนา วิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม และการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอ หัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ, 2540)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช” สรุปผลวิจัยได้ ดังนี้

1. การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอ หัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังตาราง ดังนี้

ตารางที่ 1 การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบล หัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช

(n = 351)

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลอง เทศบาลตำบลหัวไทร		ระดับการส่งเสริม		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการสร้างความตระหนักรู้การอนุรักษ์	3.43	0.67	ปานกลาง
2.	ด้านการสนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม	3.48	0.79	ปานกลาง
3.	ด้านการสร้างความรับผิดชอบต่อทางสังคม	3.62	0.69	มาก
4.	ด้านการสนับสนุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น	3.59	0.79	มาก
รวม		3.53	0.64	มาก

จากตาราง พบว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบล หัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยแปดผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$), ($S.D. = 0.64$)

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงไปหาลด พบว่า ด้านการสร้างเสริมความรับผิดชอบทางสังคม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 3.62$), ($S.D. = 0.69$) รองลงมา ได้แก่ ด้านการสนับสนุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.59$), ($S.D. = 0.79$) และด้านการสนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ($\bar{X} = 3.48$), ($S.D. = 0.79$) ส่วนด้านการสร้างความตระหนักรู้การอนุรักษ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.43$), ($S.D. = 0.67$) ตามลำดับ

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช ดังนี้

2.1 การสร้างความตระหนักรู้เรื่องการอนุรักษ์นั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยความเข้าใจ ความคิดสร้างสรรค์ ความมุ่งมั่น และความร่วมมือจากทุกฝ่าย ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนให้ใช้วัสดุธรรมชาติย่อยสลายง่าย เพื่อสร้างสังคมที่ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบสานสืบทอด และร่วมมือกันอนุรักษ์ที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ส่งเสริมการใช้ประโยชน์ ฟื้นฟูและคิดสิ่งประดิษฐ์ใหม่ แก่ชุมชนด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอย่างยั่งยืน

2.2 การสนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต้องเริ่มจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค ที่มุ่งเน้นความสำคัญกับการลดใช้พลาสติกและไม่เพิ่มขยะ การใช้พลังงานทดแทน และการส่งเสริมให้ธุรกิจปรับตัวสู่แนวทางที่ยั่งยืน นอกจากนี้ ภาคธุรกิจเองก็ควรมีแนวคิดที่มุ่งเน้นความยั่งยืนในการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

2.3 การสร้างความรับผิดชอบทางสังคมในการท่องเที่ยวต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน นักท่องเที่ยวควรเดินทางอย่างมีจิตสำนึก ท่องเที่ยวโดยเน้นการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น การเดินป่า ดูนก หรือดำน้ำเชิงอนุรักษ์ ธุรกิจต้องดำเนินงานอย่างยั่งยืน สนับสนุนการเรียนรู้และอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม เช่น การเข้าร่วมเทศกาลท้องถิ่น เปิดโอกาสให้ชุมชนเป็นเจ้าของกิจกรรม เช่น โฮม สเตย์ การสาธิตหัตถกรรมพื้นบ้าน และภาครัฐควรมีมาตรการส่งเสริมการลดขยะ เช่น ริสอร์ตไร้ขยะ หรือร้านอาหารที่ใช้วัตถุดิบหมุนเวียน เพื่อให้การท่องเที่ยวเกิดประโยชน์สูงสุดต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

2.4 การสนับสนุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่นผ่านการท่องเที่ยวเป็นแนวทางที่ช่วยอนุรักษ์อัตลักษณ์ของชุมชน และช่วยกระจายรายได้สู่คนในพื้นที่ การท่องเที่ยวที่เคารพวัฒนธรรม ไม่เพียงแต่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่แท้จริง แต่ยังช่วยให้ชุมชนตระหนักรู้และผูกพันต่อท้องถิ่นพร้อมส่งเสริมและฟื้นฟูในสิ่งที่ดีงาม สามารถรักษามรดกของตนเองไว้ได้อย่างยั่งยืน เพราะการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นการเดินทางที่ดีไม่เพียงแต่สร้างความสุขให้กับนักท่องเที่ยว แต่ควรเป็นประโยชน์ต่อชุมชนและสืบสานวัฒนธรรมให้คงอยู่ต่อไป

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประเด็นที่น่าสนใจอภิปรายผล ดังนี้

การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร เทศบาลมีการสื่อสาร สิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้ ทั้งนี้เพราะเทศบาลได้มีการสร้างความตระหนักรู้เรื่องการอนุรักษ์แก่ชุมชน พร้อมทั้งการสนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแก่ผู้ประกอบการ ให้มีความรับผิดชอบต่อสังคมต่อแหล่งท่องเที่ยว โดยการส่งเสริมสนับสนุนภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น ให้ชุมชนตระหนักรู้และผูกพันและฟื้นฟูในสิ่งที่ดั่งามตามที่แนวคิดของ ทักษิณา คุณารักษ์ ได้กล่าวถึง การส่งเสริมว่า คือการทำให้ผู้ที่กำลังเป็นนักท่องเที่ยวเปลี่ยนพฤติกรรมเป็นนักท่องเที่ยวโดยผ่านกระบวนการสื่อสาร (ทักษิณา คุณารักษ์, 2545) อีกทั้ง สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ที่กล่าวว่า เป้าหมายของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ต้องยึดถือเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนทั้ง 3 ส่วน คือ ส่งเสริมความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความยั่งยืนของสังคมและวัฒนธรรม และส่งเสริมความยั่งยืนของเศรษฐกิจ (สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2564) อีกทั้ง นิสากร ยินดีจันทร์และคณะ กล่าวว่า แนวทางการพัฒนาศักยภาพชุมชนสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืนประกอบด้วย 3 ปัจจัย คือ 1) พื้นที่ของชุมชน คือ ชุมชนตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมดั้งเดิมของชุมชน 2) การมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวของชุมชน คือ ชุมชน และคนในชุมชนเข้ามามีส่วนจัดการดูแลรักษาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ให้คงอยู่ในสภาพที่ดีเสมอ 3) การพัฒนาศักยภาพของการท่องเที่ยวชุมชน คือ มีการดำเนินการในรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยว ให้ตรงความต้องการของนักท่องเที่ยว (นิสากร ยินดีจันทร์ และคณะ, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา เกษธรรมพิทักษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าสงขลา จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีแรงจูงใจด้านปัจจัยหลักในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (วิภาดา เกษธรรมพิทักษ์, 2565) อีกทั้ง กชมน วรงค์คำ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกันตัง จังหวัดมหาสารคาม ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า บ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกันตัง จังหวัดมหาสารคาม ชุมชนมีความพร้อม ความต้องการ และมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยว การกำหนดกิจกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ชุมชนเป็นเจ้าของจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนของ สิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม และผลจากการสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.29$; S.D. = 0.63) (กชมน วรงค์คำ, 2562)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสร้างความรู้ความรับผิดชอบต่อสังคม ทั้งนี้สามารถอภิปรายผลได้ว่า เทศบาลตำบลหัวไทร มีการกระตุ้นจิตสำนึกของบุคคล ชุมชน และนักท่องเที่ยว ให้เห็นถึงคุณค่าที่ดั่งาม มีมาตรฐานพร้อมการให้บริการในการต้อนรับและดูแลอย่างทั่วถึงแก่นักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนะวิทย์ เพียรดี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ: กรณีศึกษาย่านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม เริ่มจากกระบวนการจัดการความรู้ด้านการท่องเที่ยวสีเขียว โดยการใช้แนวคิดการท่องเที่ยวสีเขียวมาใช้เป็นหลักในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวชุมชน โดยให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการเริ่มต้น (ธนะวิทย์ เพียรดี, 2564) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระครูสมุห์หวัชวิชัย ธีรปญโญ (ภูมิ) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การ

พัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า 1) การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ : กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.91$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ศักยภาพด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.39$) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ ศักยภาพด้านความรับผิดชอบต่อชุมชน ($\bar{X} = 4.20$) (พระครูสมุห์หัว ชิริวิชญ์ ธีรปณฺโญ (ภูมิ), 2566)

ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านการสร้างความตระหนักรู้การอนุรักษ์ ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่า เทศบาลตำบลหัวไทร ร่วมมือกับทุกฝ่ายในการรณรงค์สื่อสารสร้างความตระหนักรู้ในการอนุรักษ์ สนับสนุนใช้วัสดุธรรมชาติ เพื่อสร้างสังคมที่ตระหนักถึงความสำคัญของการอนุรักษ์และสืบสานสืบทอดวัฒนธรรม อีกทั้งบทสัมภาษณ์ของ สุจารีย์ เหมพัฒน์ ที่กล่าวว่า การสร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ อย่าเพียงแค่ให้ความรู้ แต่ควรกระตุ้นให้ผู้คนลงมือทำ สร้างโอกาสให้พวกเขามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ เช่น การเป็นอาสาสมัคร การบริจาค การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมด้วยการสนับสนุนการท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการอนุรักษ์ (นางสุจารีย์ เหมพัฒน์, 2568) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาดา เกษธรรมพิทักษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยว ทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าสงขลา จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยมีแรงจูงใจด้านปัจจัยหลักในภาพรวมอยู่ในระดับมากมีข้อเสนอแนะว่า หน่วยงานภาครัฐและเอกชนด้านการท่องเที่ยว ควรเพิ่มการประชาสัมพันธ์ อาทิ ภูมิทัศน์ ความปลอดภัย บรรยากาศภายในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อสร้างการรับรู้และแรงจูงใจ ในการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยว (วิภาดา เกษธรรมพิทักษ์, 2565) อีกทั้งงานวิจัยของ พระมหาศรินญชัย ธนญชัยเมธี (สุกรรัตน์วงศ์) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า กระบวนการพัฒนาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์ พบว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เกิดจากการรวมตัวของชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในเขตชุมชนของตนเองที่มีความสวยงามและความอุดมสมบูรณ์ มีอาหารท้องถิ่นที่อร่อยมีรสชาติที่คงความเป็นธรรมชาติ มีวัฒนธรรมที่งดงาม ประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ (พระมหาศรินญชัย ธนญชัยเมธี (สุกรรัตน์วงศ์), 2566)

สรุปและข้อเสนอแนะ

การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดริมคลองเทศบาลตำบลหัวไทร ถึงแม้จะไม่สามารถทดแทนการท่องเที่ยวกระแสหลักได้ แต่นับว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวทางเลือกหนึ่งที่มีความนิยมมากขึ้นในปัจจุบัน ที่นำเอาวิถีชีวิตชุมชนตลอดจนวัฒนธรรมของชุมชน มาแสดงออกให้ปรากฏต่อสายตาของนักท่องเที่ยว เกิดความยั่งยืนอยู่บนพื้นฐานของความเป็นวิถีชุมชน การอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรมท้องถิ่น และการรักษาทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ภายใต้การมีส่วนร่วมในการดำเนินการของชุมชนในการสร้างความตระหนักรู้การอนุรักษ์ สนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมความรับผิดชอบต่อทางสังคม และร่วมสืบสานภูมิปัญญาและวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยมีข้อเสนอแนะว่า ชุมชน ควรปรับปรุงและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ต่อไปให้ถึงที่สุด ด้วยการยกระดับส่งเสริมการสื่อสาร ประชาสัมพันธ์ ให้ชุมชนตระหนักรู้การอนุรักษ์ สร้างแรงบันดาลใจ ให้เกิดความเข้าใจ ร่วมใจ ร่วมมือ

กับภาคอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง ให้การสนับสนุนธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การกระตุ้นจิตสำนึกของบุคคล ชุมชน นักท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวและผู้ที่สนใจสามารถศึกษา ทางด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณี ได้ เรียนรู้วิถีชีวิต ธรรมชาติและผูกพันต่อท้องถิ่น พร้อมส่งเสริมและฟื้นฟู ให้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตนต่อไป ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชน 2) ควรศึกษาวิจัยเรื่องการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์ที่ระลึกของเครือข่ายการจัดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์โดยชุมชน 3) ควรศึกษาวิจัย เพื่อสร้างภาคเครือข่ายตลาดน้ำต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวโดยชุมชน ภายใต้ชีวิตวิถีใหม่ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของความท้าทายและปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

เอกสารอ้างอิง

- กชธมน วงศ์คำ. (2562). การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนบ้านหัวขัว ตำบลแกดำ อำเภอกำแพง จังหวัดมหาสารคาม. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- ทักษิณา คุณารักษ์. (2545). การส่งเสริมการท่องเที่ยวเบื้องต้น. เชียงใหม่: สาขาวิชาการท่องเที่ยว คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- ชนะวิทย์ เพียรดี. (2564). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนไปสู่แหล่งท่องเที่ยวสีเขียวอย่างมีความรับผิดชอบต่อ: กรณีศึกษาบ้านเกาะเคียม ตำบลกันตังใต้ อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง. วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 4(1), 24-25.
- นางสุจารีย์ เหมพัฒน์. (10 มกราคม 2568). เจ้าพนักงานธุรการชำนาญงานเทศบาลตำบลหัวไทร. (พระชนนารภทโทโก (นวลลออ), ผู้สัมภาษณ์)
- นิสากร ยินดีจันทร์ และคณะ. (2564). การพัฒนาศักยภาพชุมชนในการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษาเครือข่ายท่องเที่ยวโดยชุมชนจันทบุรี. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 2564(1), 257-258.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). วิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์นการพิมพ์.
- พระครูสมุห์หิรัญวิทย์ อธิปญโญ (ภูมิ). (2566). การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนเขาช้างสี อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหาศิริณัฐชัย ธนุชยเมธี (สุกรัตนวงศ์). (2566). รูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์อำเภอด่าน จังหวัดเชียงใหม่. วารสาร มจร การพัฒนาสังคม, 8(3), 172-182.
- ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. (2540). เทคนิคทางการวิจัยทางการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.
- วิภาดา เถาธรรมพิทักษ์. (2565). แรงจูงใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม : กรณีศึกษาย่านเมืองเก่าสงขลา จังหวัดสงขลา. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย, 17(2), 56-70.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). นครศรีธรรมราช: วีพีเอส.
- สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2561). กระบวนการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: สำนักท่องเที่ยวโดยชุมชน.